

СПІЛЬНА ЗАЯВА ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ ПИТАНЬ У ВІДПОВІДЬ НА КРИЗУ В УКРАЇНІ ТА РОЛІ ЖІНОЧИХ ПРАВОЗАХИСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Березень 2024 року

Понад два роки після ескалації війни в Україні гуманітарні потреби жінок і дівчат залишаються незадоволеними. Гендерні наслідки війни залишаються поза увагою, існуюча гендерна нерівність поглиблюється, а правозахисні жіночі організації та організації, якими керують жінки, значною мірою виключені з систем координації, прийняття рішень та фінансування гуманітарної допомоги в Україні.

Згідно з Планом гуманітарних потреб та реагування на 2024 рік, щонайменше 2,5 млн людей протягом року потребуватимуть підтримки щодо запобігання, пом'якшення наслідків та реагування.ⁱ Однак у 2023 р. було профінансовано лише 33% потреб у сфері протидії гендерно зумовленому насильству (ГЗН).ⁱⁱ Разом із тим, визнається, що війна, яка триває, підвищила ризики різних форм ГЗН, включно з насильством з боку інтимних партнерів, сексуальним насильством, пов'язаним із конфліктом, сексуальною експлуатацією та наругою, насильством та наругою за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, а також торгівлею людьми з метою сексуальної експлуатації.ⁱⁱⁱ Згідно нещодавнього опитування, що було проведене серед жіночих правозахисних організацій (ЖПО) в Україні та регіоні, дві третини респонденток визнали покращення доступності кейс-менеджменту та психосоціальної підтримки для постраждалих від ГЗН, але такий самий відсоток респонденток висловив занепокоєння щодо критичної нестачі медичних послуг, спрямованих на протидію ГЗН, для переміщених жінок та дівчат.^{iv} Крім того, жінки частіше, ніж чоловіки, стикаються з безробіттям і, як наслідок, більше страждають від загальнонаціонального зростання бідності після ескалації війни.

Жіночі правозахисні організації та організації, якими керують жінки (ЖПО/ОКЖ), надають життєво важливу допомогу людям, які постраждали від війни, і виконують важливу роботу, забезпечуючи визнання та задоволення потреб та інтересів жінок, людей з різною сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю, гендерним самовираженням і статевими ознаками, а також інших маргіналізованих груп. Проте вони продовжують наголошувати, що не отримують належного визнання або підтримки своєї життєво важливої ролі в поточному гуманітарному реагуванні, а також у зусиллях із відновлення та відбудови.^v У світлі цього, **усім суб'єктам, що залучені до реагування на кризу в Україні, включно з донорами та міжнародною спільнотою, необхідно негайно пріоритетизувати підтримку жіночих організацій, які реагують на гендерні наслідки кризи**, щоб не допустити подальшого відставання від міжнародних зобов'язань щодо локалізації та включення гендерних аспектів у гуманітарну діяльність.^{vi} Нижче викладено низку ключових пріоритетів, згідно до яких міжнародні суб'єкти повинні вжити негайних заходів, оскільки ми вступаємо в третій рік масштабної гуманітарної кризи в Україні.

Підтримувати, сприяти та просувати безпечну та конструктивну участь і лідерство жінок, зокрема молодих жінок, у всіх аспектах гуманітарної координації та прийняття рішень, щоб забезпечити визнання та відображення потреб жінок, дівчат та гендерних меншин у гуманітарному реагуванні.

Незважаючи на значну роль, яку відіграють ЖПО/ОКЖ у реагуванні, гуманітарній системі постійно не вдається забезпечити їх змістовну участь у відповідних процесах координації та прийняття рішень.^{vii} Тривожним є те, що жінки також виключаються з дискусій, пов'язаних із відбудовою та відновленням України.

Організатори платформ для діалогу та прийняття гуманітарних рішень щодо реагування на кризу в Україні, включно з донорами та ООН, повинні забезпечити включення різноманітних точок зору з усієї України та надання можливості їх повноцінного представлення. Організаторам і представникам влади слід уникати покладатися виключно на осіб і організації, які мають доступ через фізичну близькість або певні повноваження і привілеї.

Задовольнити потребу ЖПО/ОКЖ в основному фінансуванні, яке має бути доступним, гнучким і достатнім для надання послуги та підтримки, яких потребують жінки та дівчата в громадах.

Жіночі організації не мають доступу до ресурсів для забезпечення належної підтримки та піклування щодо своїх співробітниць і волонтерок, багато з яких самі є внутрішньо переміщеними особами і часто зіштовхуються з підвищеним особистим навантаженням, у тому числі неоплачуваною доглядовою та хатньою працею. Обмежений доступ до основного та гнучкого фінансування призводить до кризи для багатьох ЖПО/ОКЖ. Без фінансування гнучке реагування на потреби, що швидко змінюються, є практично неможливим, так само як довгострокове планування, що виходить за рамки безпосередньої гуманітарної підтримки громад. Крім того, через два роки після ескалації війни в Україні, коли потреби в громадах залишаються високими, багато організацій продовжують наголошувати на проблемах вигорання, психологічного виснаження та відсутності відпочинку. Жіночі організації можуть виявитися неспроможними продовжувати надання підтримки та послуг, - це загрожує подальшим скороченням підтримки жінок та дівчат.

Агенції ООН, донори та міжнародні неурядові організації (МНУО) повинні критично переглянути свої критерії фінансування, щоб виявити та усунути бар'єри для

жіночих організацій , а потім змінити свою політику, щоб краще відповідати їхнім потребам там, де вони є. Це включає:

- Донори та агенції ООН повинні переглянути критерії відбору та мінімальні пороги фінансування; забезпечити адаптацію вимог щодо належної перевірки організацій стосовно їхнього розміру та сфери діяльності, щоб гарантувати, що менші громадські організації також можуть отримати доступ до фінансування; дозволити подачу заявок українською мовою;
- МНУО повинні використовувати можливості для оптимізації процесів належної перевірки та забезпечення справедливої частки основних витрат з партнерами, а також підтримувати їхній персонал та волонтерів (наприклад, надаючи психосоціальну підтримку);
- Жіночі організації повинні включати в свої пропозиції достатні витрати на підтримку, включно з питаннями безпеки, забезпеченням перекладу тощо.

Крім того, донори та агенції ООН повинні надавати гнучке, довгострокове фінансування безпосередньо ЖПО/ОКЖ та/або через якісні партнерства з ними . Партнерства повинні забезпечувати такий самий рівень гнучкості та тривалості фінансування, як і при його безпосередньому отриманні, в тому числі за рахунок основного фінансування. Донори також повинні цінувати та надавати пріоритетне фінансування організаціям, які працюють з маргіналізованими вразливими спільнотами та тими, хто ризикує залишитися поза увагою, наприклад, жінками та дівчатами.

Підвищити підзвітність за підтримку жіночих організацій, вимагаючи прозорості у виконанні зобов'язань щодо забезпечення гендерної рівності в гуманітарному реагуванні.

В Україні агенції ООН, донори та МНУО взяли на себе численні зобов'язання щодо локалізації гуманітарної системи в рамках Великої угоди, Хартії змін тощо. Тепер вони зобов'язані їх дотримуватися' та надавати пріоритет рівності, довірі та підзвітності, зокрема, шляхом:

- узгодження визначення поняття «жіночі правозахисні організації» та їхньої класифікації в Україні, щоб відстежувати, наскільки підтримка, яка надається ЖПО/ОКЖ, безпосередньо відображає гендерні наслідки кризи та/або забезпечує феміністичне гуманітарне реагування,
- встановлення/визначення конкретних цілей гуманітарного фінансування для жіночих організацій, відстеження прогресу та звітування щодо цих цілей у рамках щорічної самозвітності за програмою Великої угоди,

- збільшення партнерств між міжнародними акторами та жіночими організаціями, а також якості цих партнерств, відповідно до [феміністичних принципів](#), протягом усього циклу фінансування та реалізації проєктів;
- забезпечення різноманітності жіночих організацій, які отримують спільне фінансування від Українського гуманітарного фонду (УГФ), з метою збільшення залучення субнаціональних організацій та солідарності між більшими та меншими ЖПО/ОКЖ.

Підтримувати та надавати пріоритет лідерству жінок, їхній безпечній та конструктивній участі в діалогах і процесах, що виходять за рамки гуманітарного реагування, зокрема, у процесах відновлення та відбудови.

Досягнення гендерної рівності є фундаментальним аспектом сталої допомоги та відновлення. Системний підхід та офіційна взаємодія, включаючи консультації та посилення партнерства з місцевими групами громадянського суспільства, зокрема жіночими організаціями, ЛГБТКІА+ спільнотою, ромським населенням, людьми літнього віку, молоддю та людьми з інвалідністю, а також їхніми мережами, на всіх етапах планування, сприятиме кращому розумінню контекстуальних бар'єрів, що перешкоджають інклюзивності, та обмежить ризик залишити маргіналізовані вразливі групи населення поза увагою.

Українська влада, а також міжнародна спільнота, включно з донорами, і особливо ті, хто виступає за гендерну рівність і розширення прав і можливостей жінок і дівчат, повинні використовувати свою владу і вплив для посилення голосу жінок, а також наполягати на включенні питань жіночого лідерства в усі зусилля з відновлення та відбудови, щоб забезпечити врахування потреб і проблем жінок і дівчат. Зокрема, на Конференції з питань відновлення України має бути забезпечена активна та змістовна участь українських жінок-лідерок та жіночих організацій. Без такого лідерства права та захист жінок і дівчат в Україні опиняться під загрозою, а можливість досягти гендерної рівності буде втрачено.

Підписанти

- ActionAid International
- ГО «АЛЬЯНС.ГЛОБАЛ»
- Всеукраїнська Асоціація об'єднаних територіальних громад
- CARE
- Громадська організація «Десяте квітня»
- Coalition “Kharkivschyna 1325”
- ВГО Центр - «Розвиток демократії»
- Danish Refugee Council

- ГО «Дівчата»
- Gender Culture Centre
- HelpAge International
- Helvetas Swiss Intercoperation
- HIAS Ukraine
- МБФ «Українська фундація громадського здоров'я»
- Міжнародний комітет Червоного Хреста
- Одеське обласне товариство ромської культури "Романі Збора"
- Oxfam
- Plan International
- Save the Children
- ГО «Голос Ромні»
- Welthungerhilfe
- ZDOROVI

ⁱ UNOCHA, "Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan 2024" (December 2023)

<https://www.unocha.org/publications/report/ukraine/ukraine-humanitarian-needs-and-response-plan-2024-december-2023-enuk>

ⁱⁱ UNOCHA, "Ukraine: Humanitarian Response and Funding Snapshot (January - December 2023)" (January 2024)

<https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-response-and-funding-snapshot-january-december-2023-enuk>

ⁱⁱⁱ CARE, Rapid Gender Analysis Ukraine (October 2023) [RGA Ukraine 2023 ENG.pdf \(careevaluations.org\)](#)

^{iv} HIAS/Voice "Still Waiting for the Sky to Close: Women's Organizations at the Frontline of the Ukrainian Crisis Two Years On – Ukraine" (February 2024) <https://reliefweb.int/report/ukraine/still-waiting-sky-close-womens-organizations-frontline-ukrainian-crisis-two-years>

^v Oxfam, "Two years at the forefront: Exploring the needs and experiences of women-led, women's rights, and LGBTQIA+ led organizations two years into the Ukraine humanitarian response" (February 2024) <https://www.oxfam.org/en/research/two-years-forefront-exploring-needs-and-experiences-women-led-womens-rights-and-lgbtqia>

^{vi} See among others: [Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women \(ohchr.org\)](#); [UNSDG | Leave No One Behind](#); [Updated IASC Policy on Gender Equality and the Empowerment of Women and Girls in Humanitarian Action | IASC \(interagencystandingcommittee.org\)](#)

^{vii} Oxfam (February 2024)